

Anförande av Göran Persson vid seminariet ”Skogen – nyckeln till ett bättre klimat” på IVA den 23 april 2015

Med reservation för det talade ordet

Jag är upptagen av skog. Dels i Sveaskog som bedriver en framgångsrik verksamhet som växer och utvecklas, dels hemma där jag planterar ny skog. Men mest är jag upptagen av den enorma politiska möjlighet de klimatförhandlingar representerar som vi har framför oss. Inte minst för skogens del.

Vi säger ibland att vi kanske överskattar vår roll internationellt. Sverige är ingen stormakt, säger man. Nej, det är möjligt att vi en och annan gång har spänt bågen lite för hårt. Men hellre försöka vara en stormakt än att aldrig försöka. När det handlar om miljö- och klimatpolitik och skogsbruk, då vill jag påstå att Sverige har framgångar och praktik att luta sig emot. Om vi kan få spridning på det vi har varit med om, skulle det kunna få en väsentlig inverkan på den globala utvecklingen. Vi är ett rikt land. Vi har vår del i utsläppen, absolut. Men vi är också ett land som genom att successivt ställa om har reducerat vårt klimatavtryck. Vi har gjort det med hjälp av skogen.

Jag är angelägen om att skog ska brukas! Det är kanske vårt största bidrag till att bekämpa klimatförändringarna. Med brukad skog kan vi ersätta andra produkter som bygger på fossilt innehåll. Med brukad skog kan vi också binda och lagra koldioxid. Skogsbruket i Sverige kompenserar gott och väl för de utsläpp som vi som nation presterar. Därtill exporterar vi skogsprodukter till andra länder och ersätter då en förbrukning av produkter som baseras på fossila bränslen och material. Så skogen är vårt stora bidrag till klimatet.

Och skogen växer så att det knakar. Vi bygger hela tiden upp ett förråd av skog. Genom att använda förädlad material gör vi så att skogen växer ännu bättre i framtiden. Vårt skogsbruk är inriktat på att producera förnybar råvara till industrin och det är en succéhistoria. Det skogsbruk vi har kan kritiseras på många sätt, jag är den förste att säga att allt inte är bra. Men den stora bilden är att vårt skogsbruk förser en industri med förnybar råvara och att vi gör det på ett sådant sätt att vi klarar en hård granskning. Skogsbruket kan bli bättre, ja, men vi kan ändå vara stolta över det.

Det finns de som säger att skog inte är så mycket värt nu när skogsindustrin har motgångar. Det är en sanning med modifikation. Det är klart att papperet är på väg bort, men någonting annat kommer istället. Vi använder skogen till mer än tryckpapper. Hygienprodukter, förpackningar och inte minst timmer till byggnation är några exempel. Att sälja sågtimmer är skogsägarens bästa affär. Hela skogsbruket är inriktat på att ta fram en timmerstock, och på vägen dit hittar vi annat material som kan användas såsom massaved och biobränsle. Men timret kan användas mer, även timmer i klena dimensioner. Vi kan bli de verkliga konkurrenterna till cement, betong och stål, och på så sätt få en grön dimension i byggandet som gör det både mer hållbart och – vill jag påstå – mer attraktivt att bo i.

Vi har ett gyllene tillfälle. Både en klimatutmaning och en växande bostadsbrist på gränsen till en kollaps. Vi kan ta det här tillfället i akt att bygga en stor ny grön stad i Sverige! Det går inte att lösa bostadsfrågorna i Stockholm genom att stjäla en halv tomt från en barnstuga och sedan ligga tio år i olika domstolar och processa om planer innan man får sätta spaden i marken. Så kan vi inte hantera den situation vi har. En gång i tiden var man djärv i Sverige. Då sa man ”Nu bygger vi ett Vällingby!” och så byggde man ett Vällingby, långt ut, och folk skakade på huvudet. Men unga och progressiva sökte sig dit och de bästa i branschen likaså. För några år sedan sa man ”Vi bygger Hammarby Sjöstad.”

Jag skulle vilja bygga en helt ny stad. Söder om Stockholm. Eller norr om, egalt vilket. En stad som bygger på den bästa infrastrukturen vi kan planera. En stad som byggs i trä, som

inte bidrar till klimatutsläppen. En stad som har en ypperlig offentlig service och en bra kommersiell service. En stad värd att åka till för de som på riktigt vill göra någonting åt klimatfrågan. Tänk vilken fantastisk möjlighet! Vilket projekt för unga politiker, regeringen och oppositionen att hugga tag i. Be de tio - femton bästa unga arkitekterna att "Sätt igång och rita! Gör det vackert! Gör det mänskligt! Gör det hållbart! Och gör det baserat på det vi alltid använt i Sverige när vi har byggt som bäst. Gör det med trä."

Så löser man en del av klimatproblemen. Och varför inte i det här läget göra som oljekommissionen en gång i tiden föreslog - göra oss av med det fossila beroendet. Jag tror att vi kommer att ha fossilt bränsle i våra fordon under överskådlig tid, men allt mindre. Det finns andra sätt att driva fordonsflottan, baserat på gröna bränslen. Det är utomordentligt allvarligt om en EU-position, som är starkt influerad av de olje- och gasproducerande staterna, ska få sätta normen för vad vi vill och orkar göra på detta område. Inte hade väl den svenska oljan fasats ut från våra uppvärmningssystem om man inte hade vågat sätta politiska styrinstrument som koldioxidskatten i händerna på beslutsfattare på 70-talet och 90-talet. Sedan dess har vi massivt introducerat de biobränslen som gör att hälften av den svenska energibalansen idag täcks av gröna bränslen.

Den svenska omställningen är internationellt unik. Det var ett politiskt styrmedel som marknaden svarade på. Jag är anhängare av marknaden, men jag har aldrig trott på marknaden som herre. Marknaden är en utmärkt tjänare. Ge marknaden besked och den kommer, precis som med koldioxidskatt och gröna elcertifikat att tacksamt ta emot möjligheten.

Jag blir dyster när jag ser Björn Gillbergs annonser om Värmlands metanol, som ligger inom räckhåll men som definitivt inte kommer att genomföras om de signaler som sänds kring skattefrågor blir allvar. Jag arbetar själv med biogasfrågor och ser fördyringen i kollektivtransporter om vi skulle böja oss för EU:s direktiv. Det är värt en match, mina vänner. Det är värt en strid. Och det går att vinna sådana strider. Man ser det om man tittar sig runtomkring i Europa, för allting i Europa är inte uniformt. Vi har grannländer som har valt andra modeller och det fungerar där.

Jag vill uppmana regeringen att ta en ordentlig match med EU om energibeskattningen. Vi har möjlighet att ersätta det fossila bränslet i vår transportflotta med sådant som är grönt och förnybart, inte minst baserat på skog, men då krävs ett skattesystem som är långsiktigt och uthålligt. Jag kan förstå en finansminister som känner sig trängd av att skattebasen försvinner. Energiskatten är ingen dålig skattebas. Men om den raderas ut till följd av en teknisk utveckling så får man hitta nya skattebaser, inte bita sig fast vid de gamla.

Skog är mer än bara en råvara till industrin. Skog är också ett sätt att hålla hela Sverige växande. Vi kan vända på det och säga så här: Att utnyttja våra skogstillgångar för en offensiv klimatsatsning kräver att det bor folk i hela Sverige.

Det finns inget sågverk på Kungsholmen, ingen gruva på Östermalm, inget massabruk på Södermalm. Den svenska naturresursbaserade industrin ligger i orter som Örnsköldsvik, Mönsterås och Sorsele. Dit flyttar inte människor idag. De flyttar till städer som saknar dessa tillgångar. Den regionala balansen i Sverige är farligt snabbt på väg i en riktning där det kan vara svårt att hitta kompetent personal för framtiden som kan driva dessa högteknologiska processer baserade på våra naturresurser. Och kom ihåg en sak: naturresursen skapar inte välstånd där den ligger. Det är först när vi använder den, på ett förståndigt och uthålligt sätt, som vi lösgör dess betydelse för ekonomin och vår välfärd.

Sverige ska bebos. Om Sverige bebos kan vi fortsätta att bruka skogen, och då kan vi trycka tillbaka klimatavtrycket mer än någon annan nation förmår att göra. Vi kan ge ett enormt bidrag till klimatförändringen. Det där är värt att tänka på.

Det finns en konflikt som växer fram mellan att bruka och skydda skog. Vi som är anhängare av att bruka skog måste bruka den på ett sådant sätt att vi kan försvara hur vi använder denna förnybara resurs. Vi förfogar själva över vissa delar av regelverket, medan EU formar andra delar. Det finns människor i Europa som har påverkan på vårt sätt att hantera vår skog, som har andra utgångspunkter för hur en skog ska se ut och skötas. Det är bara att resa runt i Europa så inser man att det inte alltid ser ut som i Sverige, där vi ju i praktiken bor i en skog. Även om inte EU har något att säga till om skogsbruk, så påverkar man habitatdirektiv, energidirektiv, vattendirektiv, klimatrektiv mm. Och på alla områden är skog en väsentlig del.

Skogen kan minska vårt klimatavtryck. Många tycker att det är bäst att skogen bara står och växer och binder koldioxid. Vi tycker det är för defensivt. Men det finns en risk att det blir en europeisk hållning, och i så fall har vi stora problem med vårt svenska skogsbruk framöver. Sådant här vill jag att vår klimatambassadör Anna Lindstedt ska klara åt oss i förhandlingarna i Paris. Och är det någon som kan klara det så är det Anna, som har en lång erfarenhet av klimatrehandlingar åt regeringskansliet och en lång erfarenhet av EU.

Europa, det är vår union, som vi älskar att tala illa om. Men något bättre gives inte. Alternativen är förfärande. Det är den union vi ska övertyga om att svensk skog ska brukas. Det är den union som kan ge oss plattformen för att växla upp det vi gör till en mycket större omfattning. Idéerna finns här. Tekniken likaså. Jag hoppas att den politiska viljan kommer att finnas. I så fall finns också kapitalet. Nästa stora språng i utvecklingen i Sverige kan vi komma att ta just för att vi tvingas att göra den klimatremsigt uthållig. Klimatutmaningen är en drivkraft för både tillväxt och samhällsbygge.

Det är detta som dagens seminarium ska behandla och reflektera, i en anda av öppenhet och ödmjukhet. I den trygga förvissningen att vi svenskar är lyckliga nog att bo i en skog som heter Sverige.